

ถอดบทเรียนทางการบริหารจากวัดไทยในต่างประเทศกับการสืบรักษา
พระพุทธศาสนา กรณีศึกษาวัดมงคลรัตนาราม แทมปา สหรัฐอเมริกา*
ADMINISTRATIVE LESSONS LEARNED FROM THAI MONASTERIES ABROAD
WITH THE PRESERVATION OF BUDDHISM: A CASE STUDY OF WAT
MONGKHON RATTANARAM MONASTERY, TAMPA, U.S.A.

พระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จันทสโร), พระมหาภคญาณ กิตติโสภโณ,
พระปลัดระพิน พุทธิสโร, สุกานดา จันทวารีย์

Phrarajvajasarabandit (Prasarn Janthasaro), PhramahaKrisssada Kittisophano, Phrapalad

Raphin Buddhiso, Sukanda Jantavaree

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อสะท้อนคิดเกี่ยวกับงานการศึกษาพระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาผ่านตัวแบบของวัดมงคลรัตนาราม ที่มีความโดดเด่น และมีประสบการณ์ในการร่วมเดินทางศึกษาเชิงพื้นที่ ใช้วิธีการศึกษาถอดความและการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากพื้นที่ นำเสนอเป็นความเรียงในรูปแบบความวิชาการ

ผลการศึกษาพบว่า วัดก่อตั้งโดยพระมงคลเทพโมลี มีอายุกว่า 35 ปี ปัจจุบันมีพระมงคลรัตนวิเทศ (ปรีชา) เป็นเจ้าอาวาสบริหาร วัดประสบความสำเร็จทางการบริหารมีต้นแบบจากเจ้าอาวาสที่มีความชัดเจน ตรงไปตรงมา และมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา วัดกลายเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา รักษาและสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ปรากฏขึ้นนับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เป็นศูนย์กลางชุมชนชาวพุทธจากนานาชาติ ทั้งไทย ลาว เวียดนามในส่วนของหน้าที่พึงทางจิตใจ เป็นศูนย์กลางในการศึกษาพระพุทธศาสนาแนวใหม่ รวมไปถึง การสร้างศาสนทายาทเชิงปฏิบัติ จนกลายเป็นกลไกสำคัญของการศึกษาพระพุทธศาสนาด้วย

คำสำคัญ: วัดไทยในสหรัฐอเมริกา; พระพุทธศาสนากับการศึกษา; แนวทางที่ประสบความสำเร็จ

Abstract

This article was written to reflect on the study of Buddhism in the United States. By studying through the model of Wat Mongkol Rattanam with outstanding and have experience in co-traveling in spatial studies Using transcription studies and interviews with empirical data from the area. Presented in the form of an academic essay.

The study found that the monastery was established by Phra Mongkhon Thepmoli, over 35 years old. At present, Phra Mongkhon Rattanavithet (Preecha) is the abbot of the administration. The monastery administrative success has a model from the abbot who is clear, straightforward, and committed to working for Buddhism. The monastery became the center of Buddhist activities. Preserve and inherit the age of Buddhism to appear from the past until the present. It is the center of international Buddhist communities, from Thailand, Laos, and Vietnam in terms of spiritual reliance. It is a center for the study of new Buddhism, including the creation of religious successors in practice, an important mechanism for the study of Buddhism as well.

Keywords: Thai Monastery in the United States; Buddhism and Education; Successful Approaches

บทนำ

คณะของผู้เขียนมีโอกาสเดินทางไปวัดไทยในสหรัฐอเมริกา ระหว่าง 2-16 พฤศจิกายน 2564 เพื่อร่วมปฏิบัติกิจทางศาสนางานกฐินพระราชทานของวัดไทยในต่างแดน อันประกอบด้วย 1. วัดมงคลรัตนาราม แคมป์ ฟลอริดาและ 2. วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ เมืองซีโนฮิลล์ รัฐแคลิฟอร์เนีย โดยเริ่มเดินทางในเช้าวันที่ 2 พฤศจิกายน 2564 เวลา 7.00 น. โดยประมาณ ด้วยสายการบิน ANA (Nippon Airways) และเปลี่ยนเครื่องบินที่สนามบินแห่งชาตินาริตะ ของญี่ปุ่น ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 20 ชม. ปลายทางจนถึงสนามบิน LA อันเป็นเป้าหมายปลายทางและการเดินทางของพวกเราก็ได้เริ่มขึ้น จากนั้นไปได้พักที่วัดพระธาตุดอยสุเทพ จำนวน 2 คืน จากนั้นเดินทางต่อเมืองแคมป์ ฟลอริดา อันเป็นที่ตั้งของวัดมงคลรัตนาราม ใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง เริ่มจากสนามบิน Ontario เป็นสนามบินภายใน โดยต้องไปเปลี่ยนเครื่องบินที่สนามบิน Denver จนถึง

ปลายทางคือสนามบินแทมปา และร่วมพิธีทอดกฐินพระราชทาน ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2564 จากการเดินทางและร่วมกิจกรรมทางศาสนาในครั้งนั้นทำให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมของ วัดไทย พระสงฆ์ไทย และชุมชนคนไทย ทำให้ได้เห็นภาพการทำงานของพระสงฆ์ไทยใน ต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) ที่เชื่อมโยงระหว่างวัดไทยในประเทศไทยกับ การทำงานเชิง พื้นที่ในต่างแดนเพื่อทำงานผสานศาสนากับวิถีชุมชนรักษาและสืบอายุพระพุทธศาสนาให้ เกิดขึ้น จนกลายเป็นองค์พหุใหญ่ของวัดไทยในต่างแดน ดังนั้นบทความนี้จึงเป็น บทความวิชาการที่เนื่องด้วยการเดินทาง ผ่านการถอดประสบการณ์เชิงพื้นที่มาแบ่งปัน สะท้อนคิดให้เห็นถึงประวัติ พัฒนาการ การทำงานของวัดไทย บทบาทของวัดไทยในต่าง แดนต่อการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับการบริหารวัด บริหาร กิจกรรมพระพุทธศาสนาให้เชื่อมโยงระหว่างกันระหว่างพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและ พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะได้แบ่งปันและถอดบทเรียนนำเสนอต่อไป

วัดกับการเผยแผ่และรักษาพระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา

วัดเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนาและมีบทบาทคล้าย ๆ กันทุกแห่งทั้งใน ประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นหน่วยทางศาสนาที่สามารถสัมผัสจับต้องและเป็น ศูนย์กลางในการทำกิจกรรมพบปะซึ่งกันและกัน ในส่วนของวัดไทยในสหรัฐอเมริกาก็มี ประวัติและพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ซึ่งได้มีผู้ทำการศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ ไว้จำนวนมาก ที่สะท้อนให้เห็นว่าวัดไทยในต่างประเทศโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา มีพระ ธรรมทูตไทยเป็นผู้นำชุมชนร่วมกับชุมชนชาวพุทธในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับกิจการงานพระศาสนาในต่างประเทศพบงานวิจัยที่ทำการศึกษไว้ อาทิ บันทึก การเดินทางเรื่อง เยือน 50 วัดไทยในอเมริกา 50 รัฐ ที่เขียนโดย ดร.สมยศ แสงสุวรรณ ที่ ใช้ชีวิตกว่า 14 ปีในสหรัฐอเมริกา พร้อมบันทึกการเดินทางกว่า 3 หมื่นกิโลเมตร ในช่วง เดือน เมษายน ถึงเดือน พฤษภาคม 2534 ในการเดินทางร่วมคณะกับพระภิกษุ 29 รูป และฆราวาสผู้ติดตามอีก 9 ท่าน พร้อมบันทึกเกี่ยวกับวัดไทยกว่า 50 วัดในสหรัฐอเมริกา ที่ เดินทางไปเยี่ยมเยียนแต่ละพื้นที่เป็นเวลากว่า 2 เดือน ซึ่งในบันทึกได้เล่าเกี่ยวกับวัดแต่ละ วันในพื้นที่เดินทางไป (สมยศ แสงสุวรรณ, 2563)

การสร้างวัดไทยในต่างแดน โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา มีพระเถรานุเถระ หลายท่านจากประเทศไทย ได้ไปเป็นประธานในการสร้างและให้การสนับสนุนไว้ เช่น พระ ธรรมโกศาจารย์ วัดราชบุรณบุรี ชลบุรี พระมหาโสภิน โสปาโก, พระ ดร.ภิกขุวิเวกนันทะ พระมงคลเทพโมลี วัดสุทัศน์ กรุงเทพ ฯ พระเทพโสภณ (หลวงเตี้ย) พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ท่านเจ้าคุณปัญญานันทภิกขุ วัดชลประทาน ฯ ปากเกร็ด นนทบุรี พระโพธิธรรมจารย์ หรือ หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ พระครู ดร.วินัยธรประทีป

จากข้อมูลส่วนนี้สะท้อนให้เห็นถึงวัดกว่า 50 วัดที่ปรากฏเป็นบันทึกนี้ มีประวัติและพัฒนาการเป็นศูนย์กลางกิจกรรมหลักโดยมีชุมชนชาวพุทธไทยเป็นจุดเริ่มและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลากระทั่งปัจจุบัน หรือในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศสหรัฐอเมริกา (พระมหาสมาน ชาตวิริโย (ศศิสุวรรณพงศ์), 2020) ที่สะท้อนผลการศึกษเกี่ยวกับคุณลักษณะของพระธรรมทูตกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ว่า

พระธรรมทูตในประเทศสหรัฐอเมริกาควรมีคุณลักษณะดังนี้ มีวัตรปฏิบัติตามพระวินัย มีปัญญา มีวิชาความรู้ต่าง ๆ ไม่ด่าทอไม่ติเตียนใคร ไม่เบียดเบียนใคร สำรวม รู้จักพอประมาณในอาหาร ยินดีพอใจอยู่ในสถานที่สงบสัจ มีความรู้ทางด้านภาษาท้องถิ่น มีความรู้ด้านกัมมัฏฐาน มีจิตอาสา มีความอดทนต่อความลำบาก มีความมุ่งมั่น รู้จักการทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี มีวาจาพูด ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท รู้จักการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รู้ศาสตร์สมัยใหม่ รู้จักการใช้สื่อสารมวลชน มีฝีมือการช่างการสาธารณูปการ มีการวางแผนหรือการบริหารจัดการที่ดี เป็นต้น

คุณลักษณะของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศสหรัฐอเมริกา...พบว่า พระธรรมทูตต้องมีศรัทธา ความอดทน มีศีลาจารวัตร ความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาและความเป็นไทย ต้องมีความรู้และความเข้าใจทั้งทางหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า บริบทของสังคม และภาษาในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ศาสนาให้เป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถประยุกต์หลักธรรมคำสอนอันจะก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน นอกจากนั้นจะต้องตระหนักถึงภาวะของตนอยู่เป็นนิตย ประพฤติปฏิบัติตนเรียบร้อยตามวินัย มีทักษะในด้านภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารบรรลุผล มีเวลาให้วัดให้สังคม ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานอยู่เป็นประจำเพื่อจะสามารถนำไปสอนผู้อื่นได้ ควรมีกุศลฉันทะที่จะทำงานการเผยแผ่ มีจิตสาธารณะ ไม่มุ่งประโยชน์ส่วนตน และคาดหวังสิ่งที่จะพึงได้จากการเป็นพระธรรมทูต นอกจากจุดมุ่งหมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องมีความรู้ความสามารถรอบด้านอันได้แก่ ด้านการปกครองด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้การเผยแผ่ศาสนามีประสิทธิภาพมาก

ในงานการศึกษาของของพระมหาสุริยา วรเมธี (2558) ที่ได้ทำการ สํารวจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า

การสำรวจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา.การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศถือได้ว่าเป็นความผลงานที่โดดเด่นของพระสงฆ์ไทยที่ทำให้คนทั่วโลกให้การยอมรับในความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นในการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนา ไม่ได้บังคับให้

บุคคลต้องยอมจำนนในการนับถือ หรือการปฏิบัติแต่หากเป็นการเชิญให้ทดลองปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เป็นการเปิดโอกาสให้ดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยตนเอง พระธรรมทูตจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนกงล้อแห่งธรรมให้กระจายไปอยู่ทั่วทุกมุมโลก การที่จะปฏิบัติภารกิจอันสำคัญยิ่งนี้ให้เกิดผลสำเร็จได้นั้น ท่านจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึง แนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก รวมทั้งมีเป้าหมาย และวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในแต่ละสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน ภาษาในท้องถิ่นนั้นรวมถึงมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ได้

ในงานศึกษาของ พระมหาสุเทพ สุวฑฺฒโน (เหลาทอง) (2562) ในเรื่อง กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ ที่สะท้อนคิดให้ผลการศึกษาไว้ว่า กลยุทธ์หลักซึ่งพระพุทธเจ้าใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่วงเริ่มต้นประกาศพระศาสนา คือ เจาะจงกลุ่มเป้าหมายจากชนชั้นนำและชนชั้นปกครอง เพื่อจุดใจและดึงดูดให้ชาวเมืองจำนวนมากสนใจพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ เป็นไปตามหลักอรรถ 3 ประการ คือ 1. ทิฐุธัมมิกัตถประโยชน์ ประโยชน์ในชาตินี้ 2. สัมปรายิกัตถประโยชน์ ประโยชน์ในชาติหน้าและ 3. ปรมัตถประโยชน์ ประโยชน์อย่างยิ่ง ส่วนกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ วิเคราะห์จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาบูรณาการเป็นกลยุทธ์ 2 ระดับ คือ กลยุทธ์ระดับหน่วยงานและกลยุทธ์ระดับบุคคล กลยุทธ์ระดับหน่วยงาน ได้แก่ 1. กำหนดเป้าหมายหลักและแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ชัดเจนและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง 2. จัดทำฐานข้อมูลของวัดในต่างประเทศและพระธรรมทูตสายต่างประเทศที่เป็นปัจจุบัน 3. สร้างฐานข้อมูลกลางในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของประเทศต่าง ๆ 4. จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสองภาษา เช่น ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือภาษาบาลีและภาษาอังกฤษ และกลยุทธ์ระดับบุคคลหรือกลยุทธ์สำหรับพระธรรมทูตสายต่างประเทศ ได้แก่ 1. รู้เขารู้เรา ด้วยการวิเคราะห์ตนเอง ประเทศที่จะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา และแนวโน้มการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคตและ 2. พัฒนาค้นคว้าด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา ทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ โดยเฉพาะด้านการสอน ธรรมฐาน ด้านจริยวัตร และด้านภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่น

ในงานของ อารีย์ เกาะเต็น และ กฤษฎา นันทเพ็ชร (2018) ในเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ปฏิบัติธรรม ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารศูนย์ปฏิบัติในประเทศสหรัฐอเมริกา ในด้านบริหารจัดการ ยังขาดปัจจัยในการดำเนินการผู้ที่ศรัทธาส่วนใหญ่เป็นชาวไทยและชาวเอเชีย ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงาน ด้าน

วิทยาการหรือบุคคล พระธรรมทูตที่มีความรู้ ด้านสถานที่ มีการก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมโดยการเข้าพื้นที่ในการตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมรูปแบบการบริหารศูนย์ การปฏิบัติตามในสหรัฐอเมริกา คือ ด้านการบริหารจัดการ ต้องใช้กลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการทำงานโดยตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน แบ่งหน้าที่ในการทำงานให้ตรงกับทักษะของผู้มีความชำนาญ มีการวางแผนกิจกรรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว และมีการฝึกอบรมจัดทำหลักสูตร ความรู้ ธรรมะและการสอนสมาธิ และกิจกรรมให้กับชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้านวิทยาการหรือบุคคล ต้องมีความรู้ดี ความประพฤติดี และมีความสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม 3. รูปแบบการบริหารศูนย์ปฏิบัติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา เรื่องที่สำคัญที่สุดคือเรื่องวิทยาการหรือบุคลากร เราจึงนำหลักการบริหารวิทยาการสมัยใหม่คือ 7s McKinsey มีการวางแผนใช้กลยุทธ์ และประยุกต์หลักพุทธบริหาร ทั้งสามอย่างจะเป็นตัวขับเคลื่อนงานพระศาสนา จึงมีแนวปฏิบัติ 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิทยาการหรือบุคคล และสถานที่ที่เหมาะสมในการปฏิบัติธรรมในต่างประเทศ

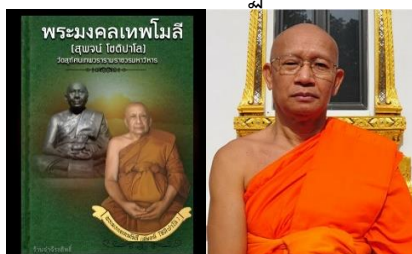
จากพัฒนาการของวัดพระพุทธศาสนาแบบไทยในต่างแดนโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา จะเห็นทั้งในส่วนของพัฒนาการ บทบาทและความสำคัญของวัด รวมทั้งจุดที่ต้องพัฒนาเพื่อสร้างงานของวัดและศาสนา แต่ที่สำคัญของการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทในหลายประการทั้งเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นเสาหลักของชุมชนในการตั้งให้เกิดพัฒนาการและความเป็นมาอย่างสำคัญ รวมทั้งก่อให้เกิดพัฒนาการที่เนื่องด้วย ความสำคัญของพระพุทธศาสนาไทยในต่างแดนด้วย

ประวัติและพัฒนาการของความเป็นวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

คณะสงฆ์ไทยได้เริ่มงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปีพ.ศ.2501 โดยมีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร, พ.ศ. 2446 -2532) วัดมหาธาตุฯ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระพิมลธรรม เป็นพระภิกษุไทยรูปแรกที่ได้รับนิมนต์จาก ดร.แฟรงค์บุชแมน (Frank Buchman,ค.ศ.1878 –1961) ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานของขบวนการส่งเสริมศีลธรรม (Moral Rearmament : M.R.A.) (Boobbyer & Philip, 2013) ซึ่งรู้จักกันดีในชื่อ เอ็ม.อาร์.เอ.เพื่อไปร่วมงานฉลองอายุครบ 80 ปีของ ดร.แฟรงค์ บุชแมน และฉลองครบรอบ 10 ปีของเอ็ม.อาร์.เอ. ทีมลัทธิมิชชันนารีประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประชุมสัมมนาทางด้านส่งเสริมศีลธรรมที่เกาะแม็กกินอร์ ซึ่งตั้งอยู่ในทะเลสาบมิชชีแกน เมื่อเสร็จจากการเดินทางไปประชุมดังกล่าว

นอกจากนี้พระพิมลธรรมพร้อมด้วยคณะ ยังได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศต่างๆในยุโรปพร้อมกับองค์การเอ็ม.อาร์.เอ.อีกด้วย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2512 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่สมเด็จพระพุฒาจารย์

(อาจ อาสภมหาเถร) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระพิมลธรรม ตำแหน่งเป็นสังฆมนตรีองค์การปกครอง (พ.ศ.2493-2503) และสภานายกมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (พ.ศ.2490-2503,2524-2532) ท่านได้เดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ เพื่อดูงานพระศาสนา และกลับมากำหนดนโยบาย พร้อมเสนอแนะคณะสงฆ์ไทยในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ อีกทั้งได้จัดส่งพระสงฆ์ออกไปยังประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสหรัฐอเมริกา เพื่อฉลองศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่ต้องการที่พึ่งทางจิตใจ สำหรับการก่อสร้างวัดไทยอย่างเป็นทางการขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2515 โดยได้ทำการก่อสร้างวัดไทยในนครลอสแอนเจลิส เป็นวัดแรก ซึ่งประมาณการว่ามีคนไทยกระจัดกระจายอยู่เฉพาะในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประมาณ 150,000 คน และในปี พ.ศ.2517 ก็ได้ก่อสร้างวัดไทยในกรุงวอชิงตัน ดีซี และวัดไทยในมลรัฐอื่นๆ จนกระทั่งปัจจุบันนี้ปรากฏว่ามีวัดไทยในสหรัฐอเมริกาที่สังกัดสมัชชาสงฆ์ไทยฯ ทั้งหมดเกินกว่า 100 วัด ใน 24 รัฐ วัดต่าง ๆ เหล่านั้น ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในภาคปริยัติและปฏิบัติ และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยเพื่อการปลูกฝังเยาวชนเชื้อชาติไทยให้ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศถือได้ว่าเป็นความผลงานที่โดดเด่นของพระสงฆ์ไทย ที่ทำให้คนทั่วโลกให้การยอมรับในความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นในการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนา ไม่ได้บังคับให้บุคคลต้องยอมจำนนในการนับถือ หรือการปฏิบัติแต่หากเป็นการเชิญให้ทดลองปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เป็นการเปิดโอกาสให้ดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยตนเอง พระธรรมทูตจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนกงล้อแห่งธรรมให้กระจายไปอยู่ทั่วทุกมุมโลก การที่จะปฏิบัติภารกิจอันสำคัญยิ่งนี้ให้เกิดผลสำเร็จได้นั้น ท่านจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึง แนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎกมีเป้าหมาย และวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในแต่ละสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน ภาษาในท้องถิ่นนั้นรวมถึงมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 พระมงคลเทพโมลี (สุพจน์ โชติปาโล) ผู้ก่อตั้งวัดมงคลรัตนาราม และพระมงคลรัตนวิเทศ เจ้าอาวาสและผู้บริหารวัดรูปปัจจุบัน (ภาพวัดมงคลรัตนาราม, 7 พฤศจิกายน 2564)

จากภาพ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเริ่มสร้างวัด และเจ้าอาวาสผู้สานงานต่อในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลากว่า 40 ปี ที่สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ทุ่มเท และความใส่ใจ จนกระทั่งวัดได้กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชน วัดได้กลายเป็นส่วนสำคัญและเป็นแหล่งสร้างวิถีแบบพุทธศาสนา วิถีแบบไทย รวมไปถึงวิถีของการทำงานเพื่อสังคมและสวนรวมภายใต้แนวทางของวิถีทางศาสนา ในส่วนวัดมงคลรัตนาราม เมื่อสอบถามและค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับวัด โดยมีประวัติว่าเริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ พ.ศ.2524 (ค.ศ.1981) โดยมีพระมงคลเทพโมลี (สุพจน์ โชติปาโล,พ.ศ.2471-2551) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม เจ้าคณะ 3 ได้เดินทางมาประชุมร่วมกับพุทธศาสนิกชนจากเมืองต่างๆ ในรัฐฟลอริดา และมีมติร่วมกันสร้างวัดแห่งแรก ณ เมืองแทมปา รัฐฟลอริดา ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของรัฐฟลอริดา มีพุทธศาสนิกชนชาวไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และได้รับอนุญาตให้จัดตั้งวัดได้ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐฟลอริดา ชื่อว่า Wat Mongkolratanaram of Florida Inc,Thai Buddhist Temple, Interbay Area Florida เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2524 (MAY 19,1981) และเป็นวัดลำดับ ที่ 8 ในสังกัดสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา วัดก่อตั้งเป็นศูนย์กลางในต่างแดน เป้าหมายเพื่อบริการและอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนคนไทย ที่มาเข้ามาตั้งถิ่นฐานในช่วงแรก ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อการบริหารดำเนินการให้เป็นศูนย์กลางความเป็นเมือง และเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้วัดได้กลายเป็นศูนย์กลางในการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ทำบุญทาน รักษาศีลภาวนา ตามแบบแผนของความ เป็นชาวพุทธ รวมทั้งได้กลายเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในองค์กรรวม ดังปรากฏในบันทึกของ ดร.สมยศ แสงสุวรรณว่า วัดมงคลรัตนาราม เมืองแทมปา....เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นสถานที่พำนักและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาของชาวไทยในต่างแดน...” นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อ “...เพื่อจัดตั้งสำนัก วิปัสสนา เพื่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยและเอเชีย...เพื่อตั้งศูนย์โรงเรียนสอนภาษาไทยและ พุทธศาสนาวันอาทิตย์...เพื่อเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างไทยกับสถานราชการไทยใน สหรัฐอเมริกาและชาวต่างประเทศ...เพื่อเป็นศูนย์ศาสนาสงเคราะห์นานาชาติ (สมยศ แสง สุวรรณ, 2563)

พร้อมกันนี้ยังมีมติของการให้ข้อคิดว่าวัดแห่งนี้ก่อตั้งโดยสตรีภรรยาทหารอเมริกันเป็นผู้มีส่วนร่วมต่อการก่อตั้งวัดไทยแห่งนี้ เป็นต้น (พระมหาคำคัล บรรณาธิการ ,2560) รวมทั้งวัดมงคลรัตนาราม ได้มีพระมงคลรัตนวิเทศ (ปรีชา ธมมจารี) ในฐานะเป็น พระภิกษุในสังกัดวัดสุทัศนเทพวราราม เช่นเดียวกับพระมงคลเทพโมลีผู้ก่อตั้ง เป็นเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลบริหารกิจการวัดและพระศาสนานับแต่กระนั้นจนกระทั่งปัจจุบัน

อัตตลักษณ์เจ้าอาวาสจุดเด่นทางการบริหาร

จากการสนทนาลับภาษณ์ พระมงคลรัตน์วิเทศ (ปรีชา ธมฺมจารี) ในฐานะเจ้าอาวาสประธานสงฆ์ ทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ประการหนึ่งว่า ท่านเป็นเสมือนหนึ่งสัญลักษณ์ของวัด เมื่อไปถึงวัดจึงเห็นศาสนสถานภายในวัดที่ได้รับการก่อสร้างอย่างเป็นระเบียบ ทั้งอุโบสถ โรงเรียน อาคารที่พักสงฆ์ เป็นต้น ที่นับว่ายากในการก่อสร้างที่เป็นสถาปัตยกรรมไทย แล้วในเรื่องของราคาที่พักจากคำบอกเล่าก็ถือว่ามีมูลค่าที่สูงและวัสดุก่อสร้างก็มีความประณีต ในวัดมีพระภิกษุที่สังกัดปฏิบัติศาสนกิจจำนวน 5 รูปขณะที่เดินทางเข้าร่วมงานพิธีกฐินพระราชทาน ทั้งยังได้มีการนิมนต์พระจากวัดต่างๆ และวัดสาขาหรือพันธมิตร เช่น วัดขาวพุทธแคลิฟอร์เนีย วัดธรรมภาวนา อลาสก้า วัดมงคลรัตนาราม ฟอรัท วัดตันปีชวัดธรรมกายฟลอริดา แพลนซิติ์ วัดพระธาตุตอดยสุเทพ รวมทั้งคณะของผู้เขียนที่มาจากประเทศไทย รวมกันหลายสิบท่าน เมื่อผู้เขียนไปถึงแล้วจึงอยากถอดองค์ความรู้เชิงพื้นที่มาเป็นประสบการณ์ทางการบริหาร หรืออะไรเป็นปัจจัยความสำเร็จของวัด ซึ่งจากการพูดคุยสนทนากับเจ้าอาวาส จะพบว่าบุคลิกภาพเป็นส่วนสำคัญทางการบริหาร อาจใช้คำว่า ท่านเจ้าอาวาสมีลักษณะที่เด็ดขาด ตรงไป ตรงมา หรือมีความเข้มงวดเป็นอารมณ์หรือลักษณะก็ว่าได้ เพราะสังเกตจากการใช้ชีวิตร่วมกับท่านในช่วงเวลาสั้น ๆ พระญาติ โยมจะเหมือนเกรงใจจนกระทั่งไปถึงกลัว แต่ผู้เขียนด้วยความเป็นคนนอกจะรู้สึกข้ามเว้นจนกระทั่งไม่ได้ใส่ใจต่อความรู้สึกนี้ จึงจะนั่งสนทนากับท่านตลอด ถ้ามโนหลาย ๆ เรื่องจนเกือบจะทุกเรื่อง และไม่มีเหตุผลต้องกลัว แม้แต่ผู้นำคณะพาไป เมื่อเห็นอาการของท่านประหนึ่งเหมือนดูทุกคนจะลงจนถึงลูกหนีไปเลยทีเดียว (พระเมธีธรรมาจารย์, 2564) ซึ่งผู้เขียนก็พยายามนิยามว่าบุคลิกดังกล่าวอาจเป็นลักษณะเฉพาะทางการบริหารเฉพาะของกรณีของวัดมงคลรัตนาราม ประหนึ่งศูนย์กลางทางการบริหารอยู่ที่ตัวท่านเป็นหลัก จากการร่วมสังเกตอาทิในพิธีการทอดกฐินท่านจะตั้ง บอกกล่าว พูดย้ำ ๆ ไปจนถึงดูญาติโยมที่คุยกัน สนทนากันว่าเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ให้พระพูดก่อน รวมทั้งสังเกตจากสมาชิกร่วมงานกับท่าน และสมาชิกสงฆ์ร่วมวัด เมื่อท่านพูดจะต้องฟังท่าน บุคลิกในภาพรวมจึงเหมือนท่านดู แต่เป้าหมายที่ที่ท่านพูด ท่านใช้คำว่า ถ้าไม่เป็นแบบนี้เอาไม่อยู่ (พระมงคลรัตน์วิเทศ, 2554) ดังนั้นด้วยบริบททางการบริหาร จึงมีลักษณะเฉพาะโดยสัมพันธ์กับตัวของท่าน การสังเกตท่านจะเป็นคนดู หรือตรงไปตรงมา เช่น เมื่อไม่ถูกท่านจะพูดตอมนั้นหรือตาดันเลย ทำให้เห็นว่าบุคลิกภาพ ภาวะการนำแบบเบ็ดเสร็จของท่านได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการบริหารและการจัดการวัดจนกระทั่งประสบความสำเร็จดังปัจจุบันด้วยเช่นกัน ซึ่งได้มีโอกาสร่วมประชุม สอบถาม และสะท้อนคิดร่วมงาน ทำให้สะท้อนคิดบุคลิกภาพของท่านได้ว่า “...เป็นพระภิกษุเจ้าอาวาสวัดไทยในต่างประเทศ ที่ใฝ่รู้ พัฒนา แก้ปัญหาเป็น ไม่รู้ต้องถาม เขานับเป็นชั่วโมง ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่สภาสงฆ์ เอาแรงงานมา

วิชาการไว้ที่หลัง เน้นแรงงาน ทำไม่ช่วยกันให้อ่านแล้วไม่ก้าวยัดเต็ดขาด ปรับวิธีการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ใช้ระบบสังฆา เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ใช้ระบบการบริหารในรูปของคณะกรรมการสงฆ์ (พระมงคลรัตนวิเทศ, 2554; พระมหาคำคัล บรรณาธิการ, 2560)

แนวคิดเกี่ยวกับวัดไทยในสหรัฐอเมริกา มีนักวิชาการสหรัฐอเมริกามองว่าแบบแผนตามพระธรรมวินัย คือเอกลักษณ์ที่สอดคล้องกับประเทศต้นทาง ซึ่งไปสอดคล้องกับบุคลิกภาพของเจ้าอาวาสที่ท่านพูดย้ำเสนอในการให้ข้อมูลผู้เขียนว่า ต้องมั่นคงในพระธรรมวินัย ซึ่งประเด็นนี้นักวิชาการตะวันตกก็ได้สะท้อนคิดไว้สอดคล้องกันที่ว่า ในสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พระภิกษุสงฆ์ดำเนินชีวิตตามวินัยหรือจรรยาบรรณที่พระพุทธเจ้ากำหนด และตามด้วยพระภิกษุสงฆ์เถรวาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แนวทางเหล่านี้มีรายละเอียดค่อนข้างมาก (ดู ธนิสโร ภิกขุ, 2539, 2544) และเป็นแนวทางว่าพระภิกษุจะนั่งห่มอะไร กินอะไรและเมื่อไหร่ ได้ตอบกับผู้อื่นอย่างไร และหัวข้ออื่นๆ อีกหลากหลาย พระสงฆ์มักไม่สวมเสื้อผ้าอื่นนอกจากจีวร ไม่เตรียมอาหารเอง ห้ามขับรถ และห้ามแต่งงานหรือมีเพศสัมพันธ์กับสตรี

ภาพที่ 2 เอกลักษณ์วิถีทางศาสนางานกฐินพระราชทานวัดมงคลรัตนาราม เมืองแทมป้า
(ภาพ วัดมงคลรัตนาราม แทมป้า เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2564)

ดังนั้นจากข้อมูลเชิงพื้นที่ที่พบข้อเท็จจริงประการหนึ่ง คือ บุคลิกภาพที่ “ตรง” ในพระธรรมวินัย รวมทั้งบริหารพระธรรมวินัยอย่างตรงไปตรงมา พูดและทำ ไปจนถึงจารีตแบบแผนประเพณีบางประการซึ่งจากการพูดคุยท่านจะย้ำเสมอว่าวัดสุทัศน์ ฯ เคยปฏิบัติอย่างนี้มา (พระมงคลรัตนวิเทศ, 2554) ซึ่งจากการสนทนาและพูดคุยท่านจะพูดขึ้นในหลาย ๆ ครั้ง ต่างกรรมต่างวาระกัน ด้วยความภาคภูมิใจและมั่นใจว่าเป็นสิ่งที่กระทำอย่างเหมาะสมแล้ว จึงทำให้ท่านมีบุคลิกภาพประหนึ่ง เครื่องครัด-รักษา ไปจนถึง อนุรักษ์ ภาพลักษณ์เหล่านี้จึงทำให้เกิดการยอมรับศรัทธาในกลุ่มชาวพุทธไทย ผ่านการแสดงออกต่อวัดผ่านการอุปถัมภ์สนับสนุน และให้ความร่วมมือในงานในกิจกรรมและ/หรือการสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนมาก เพราะจากการสังเกตที่เข้าร่วมศาสนพิธีกรรมด้วยตัวเอง รวมทั้งอายุของวัดที่ตั้งมาเกินกว่า 40 ปี วัดได้รับการสนับสนุน และการสนับสนุนถูกดำเนินการขับเคลื่อนเป็นการบริหารกิจกรรมของวัด เช่น บริหารความเป็นวัดต่อความเป็น

ศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งการศึกษาภาษาไทย ดนตรี การบริหารวัฒนธรรม อาหาร อาทิจรบริหารตลาดอาหารไทย ที่กลายเป็นส่วนสำคัญในการบริหารวัดในสถานการณ์ปัจจุบันและเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติในสหรัฐเกี่ยวกับวัดไทยและอาหารไทย ซึ่งเป็นที่มาของรายได้ที่เป็นหลักสำคัญในการสร้างศาสนสถานในพระพุทธศาสนา และการบริหารวัดดังปรากฏเชิงประจักษ์เป็นศาสนสถานทีปรากฏในปัจจุบัน

ภาพที่ 3 หนังสือสิ่งพิมพ์ของวัดมงคลรัตนาราม (ภาพผู้เขียน 7 พฤศจิกายน 2564)

จากภาพที่ 3 หนังสือประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานของวัด สะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จทั้งในส่วนชิ้นงาน กิจกรรมที่ปรากฏในหนังสือที่นำมาเผยแพร่ ได้สะท้อนให้เห็นว่าวัดได้กลายเป็นส่วนสำคัญของชุมชนชาวไทย และชาวพุทธ รวมทั้งมีส่วนสำคัญในการสร้างปรากฏการณ์ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนกลายเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศาสนาและความเชื่อ และที่สำคัญในประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่าบุคลิกภาพทางการบริหาร ความมุ่งมั่น ความอดทน พุเมเท ทำให้ท่านประสบความสำเร็จในการบริหารวัด จนกลายเป็นฐานในการสร้างงานให้กับชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา และถือว่าเป็นหลักของการทำงานด้านพระพุทธศาสนาไทยในต่างประเทศอีกแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา

ถอดบทเรียนเชิงพื้นที่จากวัดมงคลรัตนาราม

จากการเข้าร่วมกิจกรรมกฐินพระราชทานสะท้อนประสบการณ์ถอดบทเรียนจากพื้นที่พบเห็น ซึ่งประเด็นหนึ่งเป็นการบันทึกช่วงเวลาของการเดินทาง รวมทั้งเป็นการส่งต่อข้อมูลจากสิ่งที่พบเห็นทำให้ได้มุมคิดและคำอธิบายได้คือ

1. วัดไทยกับการเผยแพร่อัตลักษณ์ไทยพุทธในสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ วัดเป็นศูนย์กลางในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยพุทธไว้นานพอริด้าน ร่วมกับวัดอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตนั่น ๆ จากการร่วมงานกฐินพระราชทาน จะพบพระมาจากวัดอื่น ๆ อันเนื่องด้วยเครือข่าย เช่น (ก) วัดชาวพุทธแคลิฟอร์เนีย (ข) วัดธรรมภาวนา อลาสก้า (ค) วัดมงคลรัตนาราม ฟอรัท วัลตันบีช (ง) วัดธรรมกายฟลอริดา แพลนซิติ์ (จ) วัดพระธาตุตอดยสุเทพ เป็นต้น ซึ่งเป็นวัดในเครือข่ายที่ร่วมงานกฐินนั้น จากการสัมภาษณ์พูดคุย ลักษณะของ

งานวัดที่กล่าวมาข้างต้นจะคล้าย ๆ กัน คือ วัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมทางศาสนา พุทธร่วมกัน ทำบุญ ใส่บาตร พบปะ ฟังธรรมในแบบชุมชนชาวพุทธ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เนื่องด้วยความเป็นคนไทย หรือชาวพุทธไทยในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นวัดจึงเป็นภาพตัวแทนของความเป็นพระพุทธศาสนา วิถีนักบวช โดยมีลักษณะของความเป็นไทยผสมรวมอยู่ด้วยในความเป็นพระพุทธศาสนานั้น (พระมหาสุรศักดิ์ ปรมาจาโร, 2564; พระมหาวิรัชชัย ปญญาภิฏ, 2564; พระมหาจุมพล สารทสสี พระมหานิกม นิสโก, 2564)

2. วัดกับการผลิตสร้างความเป็นไทย หมายถึง วัดกับความเป็นคนไทยสัมพันธ์แนบติดกันอย่างแนบแน่น ซึ่งหมายถึง การเป็นสัญลักษณ์ของการผลิตสร้าง “เอกลักษณ์” รักษาคน รักษาชุมชนคนไทย คนพระพุทธศาสนาให้เห็นว่าวัดมีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการบริหารและการจัดการให้เกิดความเชื่อมโยง จนกลายเป็นส่วนสำคัญของชุมชน และในเวลาเดียวกันก็ได้มีการเชื่อมโยงกับประเทศไทย มีการเชิญคณาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมาสอนดนตรีไทย ภาษาไทย ร่วมกับคณะพระภิกษุสงฆ์ในวัดไทย รวมไปถึงการผลิตอาหาร หรือร้านอาหารไทย ดังนั้นภาพจำของชาวต่างชาติของวัดจึงเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนา ที่มีสถาปัตยกรรมแบบไทย โบสถ์พระพุทธรูปแบบไทย พระสงฆ์ การแต่งกาย และอื่น ๆ ที่เนื่องด้วยความเป็นไทยผ่านวิถีธรรมวิถีศาสนาในแบบไทย เป็นต้น (พระมหาสุพัฒน์ สนติสุขโข, 2564; พระมหาอิทธิ ฐิติญาโณ, 2564)

3. การส่งต่อพลังทางศาสนาและวัฒนธรรมผ่านวิถีไทย อันหมายถึง วัดมงคลรัตนารามได้กลายเป็นหน่วยทางศาสนาอีกวัดหนึ่งในสหรัฐอเมริกา ที่ได้มีการนิมนต์พระภิกษุในเครือข่ายของวัดสุทัศนเทพวรารามและพันธมิตรมาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยภาพที่สะท้อนปรากฏเป็นภาพของวัดกับการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ได้กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเครือข่ายเชิงปฏิบัติของชุมชนทั้งเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวพุทธไทย พุทธอาเซียนจากกลุ่มประเทศที่นับถือ เช่น ลาว เขมร เวียดนาม ศรีลังกา เพราะในวันที่ไปพบชาวพุทธจากชาติพันธุ์อื่น ๆ จำนวนมาก รวมทั้งยังเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยไปในตัวด้วยเช่นกัน เป็นหน่วยหน้าของการสร้างภาพลักษณ์ (พระปลัดธนา ชินทตโต, 2564; พระสมุห์สมพงษ์ สมวโธ, 2564)

จากภาพรวมได้สะท้อนคิดถึงบุคลิกภาพและแนวทางของการบริหาร ผ่านการสังเกต พูดคุย สัมภาษณ์ ซึ่งสามารถสะท้อนคิดออกมาได้ คือ ในแนวทางการบริหารจัดการทั้งหมดได้ก่อให้เกิดพลังทางการบริหารและการจัดการได้คือ (ก) บริหารทีม ด้วยระบบกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อ บริหารองค์กร หรือบริหารทีม ทำให้เกิดความเชื่อมโยงในทางปฏิบัติ หมายถึง การคัดเลือกทีมบริหารที่มีผู้นำคือเจ้าอาวาสเป็นผู้นำหลัก จากนั้นแสวงหาทีมที่เป็นทีมเสริมทั้งในส่วนของโยม ที่ร่วมก่อสร้างวัดมาแต่แรก ให้เป็นพลังหนุน โดยมีทิศ

ทางการบริหารให้เป็นทิศทางเดียวกันซึ่งหลวงปู่ใช้คำว่า พระต้องเป็นผู้นำ และให้เป็นไปในแนวทางของพระ อันหมายถึง “อุทธรณ์ วินัย และหลักการสากลตามกฎหมายของเมือง และพื้นที่ในสหรัฐอเมริกา” การบริหารที่มีทัศนคติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันหมายถึง มีแนวคิดหรือแนวปฏิบัติไปในทางเดียวกัน (ที่รู้เสมอกัน) อันสัมพันธ์กับแนวทางหรือเป้าหมายอันไปสู่เป้าหมายหลักอันจะพึงเริ่มต้นหรือเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน

(ข) บริหารบุคคล จากการสอบถามข้อมูล จะมีการคัดเลือกบุคคล ตามความถนัด ที่นำมาเป็นส่วนสนับสนุนของงาน โดยที่วัดจะมีฐานของงานในส่วนของการผลิตอาหารไทย เป็นประจำในทุกอาทิตย์ ดังนั้นทีมงานที่เข้ามาจึงเป็นการเสริมทีมในส่วนของการอาหารไทย เริ่มตั้งแต่การผลิต การจัดแจง การเตรียม เป็นต้น แต่ทั้งหมดเป็นทักษะที่ได้รับการพัฒนา ในส่วนอื่น ๆ เช่น งานเผยแผ่ สื่อสารองค์กร และการพัฒนาองค์กร จะเป็นเป้าหมายและแนวทางสำคัญ ในการบริหารให้เกิดขึ้นกับบุคคล บริหารหลักการ จากการพูดคุย ท่านจะเห็นว่า พระต้องไม่ไปไหนกับโยม ต้องมีศีล ต้องปฏิบัติแบบพระ ในความหมายนี้ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร ด้วยเหตุผล ว่าวัดเป็นเรื่องของการบริหารพระธรรมวินัย และตัวหลักการ ดังนั้นจากภาพรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ชัดเจนว่าเจ้าอาวาสถือว่าเป็นความสำคัญของการบริหารวัดที่ต้องทำหน้าที่บริหารพระธรรมวินัย (ถูก/ชัด/ตรง) ที่สัมพันธ์กับการรักษาศรัทธาและรูปแบบของความเป็นพระในพระพุทธศาสนา และทำหน้าที่ของการบริหารวัดในฐานะที่เป็นองค์กรจัดตั้งที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนตามกรอบขององค์กร และผลเชิงประจักษ์ที่พบคือวัดมงคลรัตนารามประสบความสำเร็จอีกแห่งหนึ่งในเชิงโครงสร้างพื้นฐานที่เรียกว่าศาสนสถาน กิจกรรมที่หลากหลายรองรับคนจำนวนมาก และความมั่นคงทางการเงินอีกแห่งหนึ่งของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

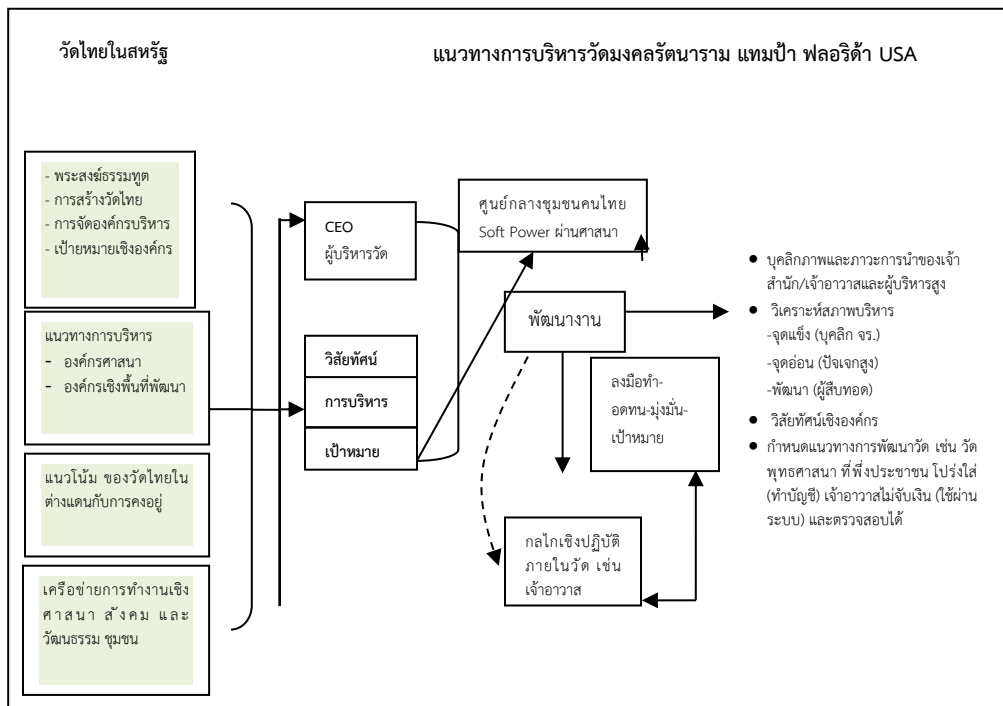
(ค) การบริหารทุน จากที่พบที่วัดมงคลรัตนาราม จะมีทุนเป็นความเชื่อทางศาสนา วัด และพระสงฆ์เป็นกลไกหลักในการบริหาร นำไปสู่การสร้างทุนทางวัฒนธรรม ทางศาสนา จนกลายเป็นทุนที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากตลาดแล้วนำทุนมาใช้ในการบริหารวัด บริหารวัดภายในวัดด้วย ความโปร่งใสเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร เพราะจากคำบอกเล่าของท่านเอง จะพูดเสมอตลอดการสนทนาว่า ผมไม่เคยจับเงิน แต่ต้องรู้ว่าในแต่ละวันเงินเข้าออกเท่าไร และพูดว่า เราเป็นผู้บริหารต้องรู้

(ง) การบริหารสถานที่ สิ่งที่ชัดเจนคือการออกแบบการสร้างศาสนวัตถุให้เป็นแบบอย่าง จึงมองเห็นจากภายนอก ทำให้เห็นว่าภาพลักษณ์ของวัดพุทธจากประเทศไทย มีภาพลักษณ์ที่ชัดเจนขึ้น ทำให้เป็นภาพที่เหมาะสมแก่การ การบริหารศาสนวัตถุ จึงเป็นการบริหารพื้นที่ที่ทับซ้อนระหว่างความเป็นไทย ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีการประกอบสร้างความเป็นไทยในองค์กรด้วยเช่นกัน

(จ) การบริหารธรรม/ทำ ที่ชัดเจนคือ คณะพระภิกษุในวัด คณะกรรมการที่มา ร่วมงานที่วัด ในนามส่วนหนึ่งของการบริหารได้ช่วยกันลงมือทำ จากการสนทนาพูดคุยท่าน จะย้าเสมอว่า ไม่ต้องการนักวิชาการ แต่ต้องการคนทำงาน ลงมือทำ ซึ่งจะทำให้เห็นว่ การลงมือทำ คือการบริหารธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน จนกลายเป็น กลไกสำคัญของการบริหารพื้นที่วัดมณฑลรัตนาราม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 4 กระบวนการบริหารวัดมณฑลรัตนาราม แทมป้า สหรัฐอเมริกา

จากภาพ 4 เป็นแนวทางที่เกิดขึ้นในองค์รวมของการบริหารวัด ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมชุมชนแบบพระพุทธศาสนา แม้จะผสมผสานไปด้วยวิถีแบบไทย อาหารไทย ตลาดไทย สถาปัตยกรรมไทย แต่ในความเป็นไทย ก็ไม่ได้กีดกันความเป็นอื่น ทำให้วัดเป็นพลังทางสังคมที่เชื่อมประสานกัน พลังทางสังคมและศาสนา (Soft Power) เมื่อสังเกตจะเห็นคนต่างชาติภาษาเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างไม่เคอะเขิน ในส่วนของการบริหาร บุคลิกภาพของผู้บริหารที่มีภาวะการนำ มีเอกลักษณ์ทางการบริหาร

จัดการในตัวเอง และความอดทน มุ่งมั่น และมองการณ์ไกล และมีวิสัยทัศน์ทางการบริหารอย่างเป็นระบบ ทำให้บุคลิกภาพเป็นส่วนสำคัญทางการบริหารในวัดแห่งนี้ ในส่วน

ของการบริหารทีม และบริหารงานคน ที่สำคัญ คือกระบวนการบริหารทั้งหมด เกิดขึ้นในลักษณะของการเรียนรู้ไปทำไป ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีของท่านเจ้าอาวาส จึงมีประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลาย แต่หัวใจสำคัญ คือพระ ผู้นำ ต้องตรงไปตรงมา การวางระบบเชิงบริหาร เช่นประโยชน์กว่าไม่เคยจับเงิน แต่ใช้เงิน เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารวัด เป็นต้น

บทสรุป

วัดมงคลรัตนาราม ถือว่าเป็นพลังทางสังคมและศาสนา (Soft Power) กลายเป็นพลังที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำให้คนในสังคมของสหรัฐอเมริกาที่ประกอบด้วยคนหลากหลายชาติพันธุ์ ที่ไม่ใช่เฉพาะฝรั่งเศสอเมริกาโดยตรง แต่หมายถึงประชากรแฝงที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ได้เห็นว่าวิถีทางวัฒนธรรมได้กลายเป็นจุดร่วมและการเข้าร่วมได้กลายเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดพลังทางสังคมที่สำคัญ และมีส่วนสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่น และกลายเป็นภาพจำของพระพุทธศาสนา และเอกลักษณ์ของไทย ดังในงานกฐิน มีคนอเมริกันผิวสี ได้ร่วมรำ และมีส่วนร่วมในวิถีทางวัฒนธรรมนั้นด้วย พลังทางวัฒนธรรมศาสนา จึงกลายเป็นส่วนสำคัญ ต่อการเรียนรู้และมีส่วนร่วมอย่างไม่เคอะเขิน ในการร่วมดำเนินการ ร่วมเรียน และร่วมทำ ทำให้เกิดพลังทางวัฒนธรรมที่สำคัญต่อความเป็นวัดไทย และพระพุทธศาสนาแบบไทยในสหรัฐอเมริกา

เอกสารอ้างอิง

- พระมหาคำคัล บรรณาธิการ. (2560). *เหลียวหลังแลหน้า ภูมิธรรม ภูมิปัญญา งานพัฒนา พระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.
- พระมหาสมาน ขาดวิริโย (ศศิสุวรรณพงศ์). (2020). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศสหรัฐอเมริกา. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7), 112-125.
- พระมหาสุริยา วรเมธี. (2558). สำนวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(1), 67-72.
- พระมหาสุเทพ สุวฑฺฒโน (เหลาทอง). (2562). กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค มหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช*, 6(3), 1363-1378.
- พระมหาวิรัชย์ ปญฺญานิก. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดชาวพุทธแคลิฟอร์เนีย. [บทสัมภาษณ์].

- พระมหาจุมพล สารทสสี. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดธรรมภาวนา อลาสก้า. [บทสัมภาษณ์].
- พระมหานิคม นิสโก. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดธรรมภาวนา อลาสก้า. [บทสัมภาษณ์].
- พระมหาสุรศักดิ์ ปรมาจาโร. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดมงคลรัตนาราม ฟอर्थ วิลบีช. [บทสัมภาษณ์].
- พระมหาสุพัฒน์ สนธิสุโข. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดมงคลรัตนาราม แทมป้า. [บทสัมภาษณ์].
- พระครูปลัดพินธุรัต นิธิพนโธ. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดธรรมกายฟลอริดา แพลนซี้. [บทสัมภาษณ์].
- พระมหาธิติ จิตติญาณ. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดมงคลรัตนาราม แทมป้า. [บทสัมภาษณ์].
- พระปลัดธนา ชินทตโต. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดมงคลรัตนาราม แทมป้า. [บทสัมภาษณ์].
- พระสมุห์สมพงษ์ สมวิโส. (2564, 7 พฤศจิกายน). วัดมงคลรัตนาราม แทมป้า. [บทสัมภาษณ์].
- สมยศ แสงสุวรรณ. (2563). *เยือน 50 วัดไทยในอเมริกา 50 รัฐ*. กรุงเทพฯ: บริษัท นิพลฟิล์ม 2004 จำกัด.
- อารีย์ เกาะเต้น และกฤษฎา นันทเพ็ชร. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ปฏิบัติธรรม ในประเทศสหรัฐอเมริกา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(4), 1448-1460.
- Boobbyer & Philip. (2013). *The Spiritual Vision of Frank Buchman*. Penn State University Press.